

Kiel-Windeweer, Vossenburg 1 (gem. Hoogezand-Sappemeer)

Een Archeologisch Bureauonderzoek

Het plangebied en de ruime omgeving zoals weergegeven in de Grote historische atlas van Nederland: Noord-Nederland 1851-1855

Administratieve gegevens

provincie: Groningen

gemeente: Hoogezand-Sappemeer

plaats: Kiel-Windeweer

toponiem: Vossenburg 1

bevoegd gezag: gemeente Hoogezand-Sappemeer

opdrachtgever: Maatschap de Groot

coördinaten: 246601 / 571002
246442 / 570912
246439 / 570827
246639 / 570917

centrumcoördinaat: 246524 / 570915

kaartblad: 12E

meldingsnummer: 32376

beheer documentatie: Libau, Rijksdienst voor Archeologie Cultuurlandschap en Monumenten,
gemeente Hoogezand-Sappemeer en E-depot

uitvoerder: Libau

auteur: drs. M. Rooke

autorisatie: drs. J. Molema

rapport: 08-205

telefoon: 050-3126545
fax: 050-3123362
e-mail: info@libau.nl

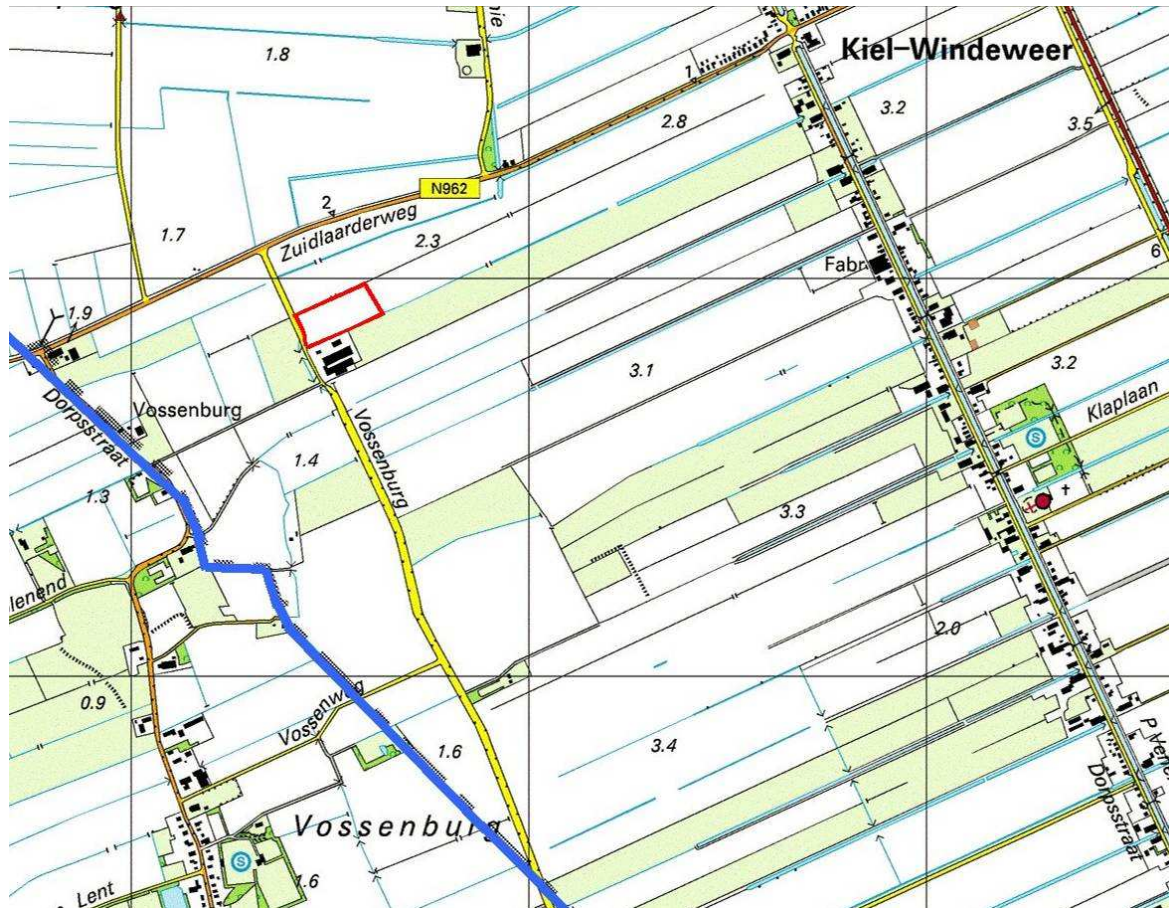

Kiel-Windeweer, Vossenburg 1 (gem. Hoogezand-Sappemeer)

Een Archeologisch Bureauonderzoek

Planvoornemen

In opdracht van Maatschap de Groot is een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor de het perceel direct ten noorden van de boerderij Vossenburg 1 te Kiel-Windeweer. De aanleiding voor het onderzoek is het voornemen om twee schuren (25 x155 meter) op te richten op dit perceel. In de toekomst zal voor deze schuren mogelijk nog een bedrijfswoning geplaatst worden. Het gebied waar de ingrepen gaan plaatsvinden wordt hieronder verder aangeduid als plangebied.

Figuur 1: Plangebied Vossenburg 1: het plangebied is rood omlijnd (Topografische Atlas Groningen 1:25.000).

Informatie

Het plangebied ligt in een gebied met pleistocene dekzanden. Deze dekzanden werden in de laatste fase van de oude steentijd (12000 – 8800 voor Chr.) en in de midden steentijd (8800 – 4900 voor Chr.) door de mens bewoond. In de loop van de midden steentijd raakten de dekzanden zwaar bebost en verliet de mens het gebied. Door voortschrijdende vernatting van het milieu trad veengroei op. Het veen breidde zich gestaag uit en hierdoor verdween het bos. In de bronstijd (2000 – 800 voor Chr.) was het gehele veenkoloniale gebied met veen bedekt geraakt. In de middeleeuwen ging de mens zich bezighouden met het ontginnen van deze veengebieden, primair ten behoeve van het creëren van landbouwgebied (landbouw op veengrond). Vanaf de late zestiende eeuw werd het veen op industriële wijze ontgonnen en afgegraven. Brandstofwinning en gelijktijdig creëren van landbouwgronden waren toen het doel. Door de verveening en de daarop volgende verdroging en oxidatie van het restveen is de pleistocene dekzandbodem weer bloot komen te liggen.

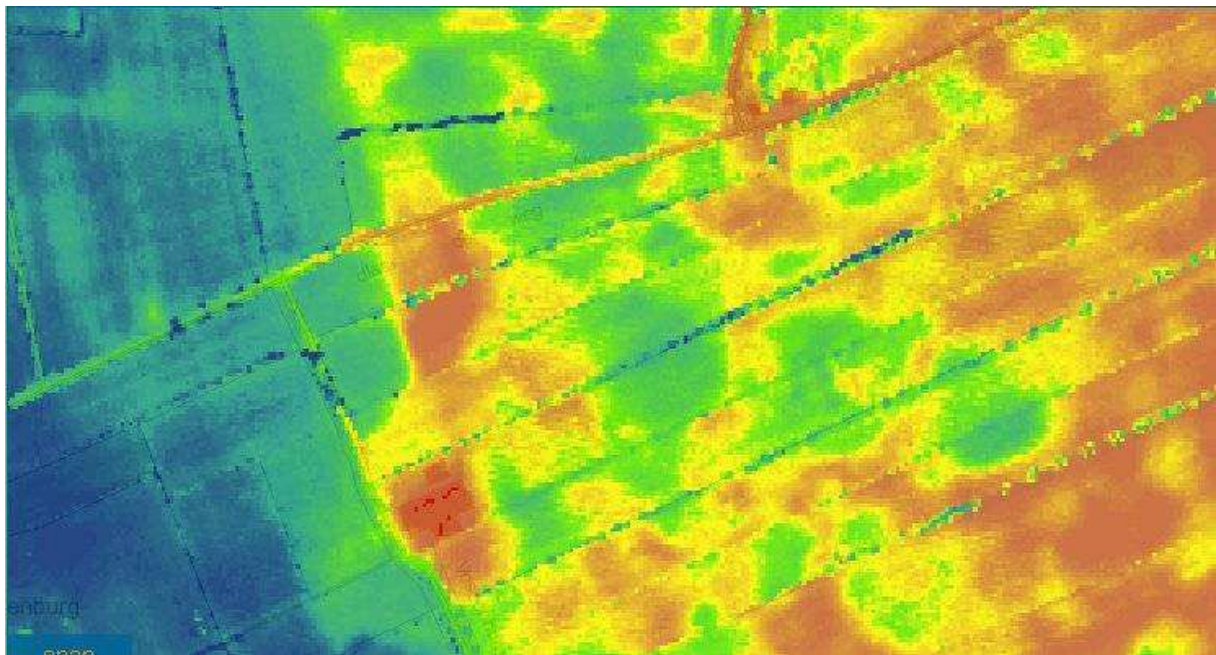
Op de bodemkaart is aangegeven dat de bodem in het plangebied bestaat uit veldpodzolgronden van leemarm en zwak lemig fijn zand (bodemkaartcode Hn21) en moerige podzolgronden met een veenkoloniaal dek en een

moerige tussenlaag (bodemkaartcode iWp). Er is een grote kans op aanwezigheid van bewoningsresten uit de prehistorie (steentijd) op deze bodems. De aanwezigheid van podzolbodems duidt op goede ontwatering van het dekzand en de prehistorische mens had een bewoningsvoorkeur voor dergelijke droge bodems.

Op de fysisch geografische kaart van Groningen is in het plangebied de aanwezigheid van een dekzandrug aangegeven. Ten westen van deze dekzandrug ligt volgens de fysisch geografische kaart een dekzandvlakte. Het gebied ten oosten van de dekzandrug betreft een veenkoloniale ontginningsvlakte (zie bijlage: uitsnede fysisch geografische kaart Groningen, blad 5).

Op het actueel hoogtebestand Nederland (AHN; zie figuur 2) is goed te zien dat de ligging van de veldpodzolgronden in het plangebied overeenkomt met de ligging van bovengenoemde dekzandrug. De moerige podzolgronden betreffen de lager gelegen delen naast, en op de flanken van de dekzandrug. Het AHN-beeld wekt het vermoeden dat de top van de dekzandrug in het plangebied is afgeploegd. In de percelen direct ten noorden en ten zuiden van het plangebied ligt de top van de dekzandrug duidelijk hoger. Als de dekzandrug is afgeploegd zullen de aanwezige bodems, en daarmee de eventueel aanwezige archeologische resten, waarschijnlijk sterk verstoord zijn.

Figuur 2: AHN Vossenburg 1 en omgeving (© AHN-www.ahn.nl).

Het plangebied is niet op de Archeologische Monumenten Kaart (AMK) geregistreerd als archeologisch terrein, noch zijn van het terrein archeologische vondsten bekend (geen registraties van vondsten in de archeologische database ARCHIS). Op ca. 600 meter afstand van het plangebied ligt wel een geregistreerd terrein van archeologische waarde (zie bijlage: kaart archeologie). Het betreft een terrein met bewoningssporen uit de midden steentijd. Bij onderzoek in 1998 werd vastgesteld dat dit terrein reeds zwaar verstoord is.

Op het kadastrale minuutplan uit het begin van de negentiende eeuw is in het plangebied geen bebouwing weergegeven (zie bijlage: minuutplan). Ter plaatse van de huidige bedrijfsbebouwing was aan het begin van de negentiende eeuw al wel een boerderij aanwezig.

Overweging en advies

In het plangebied is geen bekend (geregistreerd) archeologisch terrein in het geding en uit het plangebied zijn geen archeologische vondsten bekend. In het plangebied is een dekzandrug aanwezig en de bodem in het plangebied bestaat uit podzolbodems. De kans dat op deze bodems bewoningssporen uit de prehistorie (steentijd) aanwezig zijn is groot. In de (ruime) omgeving van het plangebied zijn bewoningssporen uit de steentijd aangetroffen.

Op basis van het beeld dat het actueel hoogtebestand geeft van het plangebied, is het zeer goed mogelijk dat de dekzandrug in het plangebied is verploegd/afgeploegd. Als dit het geval is zullen de aanwezige bodems, en daarmee de eventueel aanwezige archeologische resten, waarschijnlijk sterk verstoord zijn.

Op basis van het bovengenoemde wordt geadviseerd voorafgaand aan de uitvoering van het planvoornemen een archeologisch booronderzoek (Inventariserend Veldonderzoek [IVO]; fase 1) in te stellen.

Het booronderzoek moet in beeld brengen of de bodem in het plangebied intact is en of zich archeologische resten in het plangebied bevinden. Het onderzoek moet zodanig worden uitgevoerd, dat eventueel aanwezige resten uit de steentijd ontdekt kunnen worden. Hiertoe dient gutsbooronderzoek (gutsboor 3 cm, boordichtheid van 6 boringen per ha) zo nodig gecombineerd te worden met megabooronderzoek (Edelmanboor 15 cm, boordichtheid van 10 boringen per ha). Indien het gutsbooronderzoek de aanwezigheid van gave podzolbodems vaststelt, dienen ter plekke van de gave podzolbodems megaboringen uitgevoerd te worden, om de aanwezigheid van archeologische resten te kunnen vaststellen. Indien het onderzoek (waardevolle) archeologische resten aantoon, dient bescherming (planaanpassing) of opgraving van deze resten plaats te vinden. Het booronderzoek dient te worden uitgevoerd door een daartoe bevoegd bedrijf.

Bijlagen:

- Kaart archeologie Vossenburg 1 en omgeving, Kiel-Windeweer;
- Uitsnede fysisch geografische kaart Groningen, blad 5;
- Kadastrale minuutplan gemeente Hoogezand, sectie C Noord-Windeweer, blad 4;
- Uitgebreide rapportage onderzoeksmelding 32376.

Geraadpleegde literatuur, bronnen en kaarten

Actueel Hoogtebestand Nederland (www.ahn.nl)

ANWB, 2004. *Topografische Atlas Groningen 1:25.000*. ANWB bv, Den Haag.

Archeologische Monumentenkaart (AMK) van de provincie Groningen

Archeologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM)

Cultuurhistorische Waardenkaart Groningen. Provincie Groningen 2004.

Formsma, W.J., M.G. Buist, W.R.H. Koops, A.T. Schuitema Meijer, E.H. Waterbolk & S. Broekema (redactie), 1976. *Historie van Groningen Stad en Land*. H.D. Tjeenk Willink bv en Bouma's Boekhuis bv, Groningen 1976.

Grote Historische topografische Atlas Groningen ± 1900 – 1930, schaal 1: 25000. Uitgeverij Nieuwland, 2006. Tilburg.

Grote Historische Atlas van Nederland, 1: 50000. Deel 2: Noord-Nederland 1851 – 1851. Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990. Groningen.

Hartman, T. & F.C. Kornack., 1994. *Groningen, gids voor cultuur en landschap*. Uitgeverij Profiel, Bedum.

Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA) versie 3.1. College voor de Archeologische Kwaliteit (www.sikb.nl)

Luchtfoto's Google Earth.

Minuutplans uit het begin van de negentiende eeuw (www.watwaswaar.nl)

Schroor, M & J. Meijering, 2007. *Golden Raand, Landschappen van Groningen*. In Boekvorm Uitgevers, Assen.

Snijders, F.L., 1985. *Fysische geografie in de provincie Groningen*. Milieu- en landschapsonderzoek Provinciaal Planologische Dienst. Groningen.

Stiboka, 1985. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1: 50.000. Blad 7 West Groningen Uitgave 1973* Stiboka, Wageningen (Toelichting gepubliceerd in 1986; kaartopname door A.E. Clingeborg et al.).

Versfelt, H.J. & M. Schroor, 2005. *De atlas van Huguenin; militair-topografische kaarten van Noord-Nederland, 1819-1829*. Historische inleiding en samenstelling door H.J. Versfelt en M. Schroor. Heveskes Uitgevers/Drentse Historische Vereniging, Groningen/Veendam.

Archeologische periodes

paleolithicum	tot 8800 v.Chr.
paleolithicum vroeg	tot 300000 C14
paleolithicum midden	300000 - 35000 C14
paleolithicum laat	35000 C14 - 8800 v.Chr.
paleolithicum laat A	35000 - 18000 C14
paleolithicum laat B	18000 C14 - 8800 v.Chr.
mesolithicum	8800 - 4900 v.Chr.
mesolithicum vroeg	8800 - 7100 v.Chr.
mesolithicum midden	7100 - 6450 v.Chr.
mesolithicum laat	6450 - 4900 v.Chr.
neolithicum	5300 - 2000 v.Chr.
neolithicum vroeg	5300 - 4200 v.Chr.
neolithicum vroeg A	5300 - 4900 v.Chr.
neolithicum vroeg B	4900 - 4200 v.Chr.
neolithicum midden	4200 - 2850 v.Chr.
neolithicum midden A	4200 - 3400 v.Chr.
neolithicum midden B	3400 - 2850 v.Chr.
neolithicum laat	2850 - 2000 v.Chr.
neolithicum laat A	2850 - 2450 v.Chr.
neolithicum laat B	2450 - 2000 v.Chr.
bronstijd	2000 - 800 v.Chr.
bronstijd vroeg	2000 - 1800 v.Chr.
bronstijd midden	1800 - 1100 v.Chr.
bronstijd midden A	1800 - 1500 v.Chr.
bronstijd midden B	1500 - 1100 v.Chr.
bronstijd laat	1100 - 800 v.Chr.
ijzertijd	800 - 12 v.Chr.
ijzertijd vroeg	800 - 500 v.Chr.
ijzertijd midden	500 - 250 v.Chr.
ijzertijd laat	250 - 12 v.Chr.
Romeinse tijd	12 v.Chr. - 450 n.Chr.
Romeinse tijd vroeg	12 v.Chr. - 70 n.Chr.
Romeinse tijd vroeg A	12 v.Chr. - 25 n.Chr.
Romeinse tijd vroeg B	25 - 70 n.Chr.
Romeinse tijd midden	70 - 270 n.Chr.
Romeinse tijd midden A	70 - 150 n.Chr.
Romeinse tijd midden B	150 - 270 n.Chr.
Romeinse tijd laat	270 - 450 n.Chr.
Romeinse tijd laat A	270 - 350 n.Chr.
Romeinse tijd laat B	350 - 450 n.Chr.
middeleeuwen	450 - 1500 n.Chr.
middeleeuwen vroeg	450 - 1050 n.Chr.
middeleeuwen vroeg A	450 - 525 n.Chr.
middeleeuwen vroeg B	525 - 725 n.Chr.
middeleeuwen vroeg C	725 - 900 n.Chr.
middeleeuwen vroeg D	900 - 1050 n.Chr.
middeleeuwen laat	1050 - 1500 n.Chr.
middeleeuwen laat A	1050 - 1250 n.Chr.
middeleeuwen laat B	1250 - 1500 n.Chr.
nieuwe tijd	1500 - heden
nieuwe tijd A	1500 - 1650 n.Chr.
nieuwe tijd B	1650 - 1850 n.Chr.
nieuwe tijd C	1850 - heden

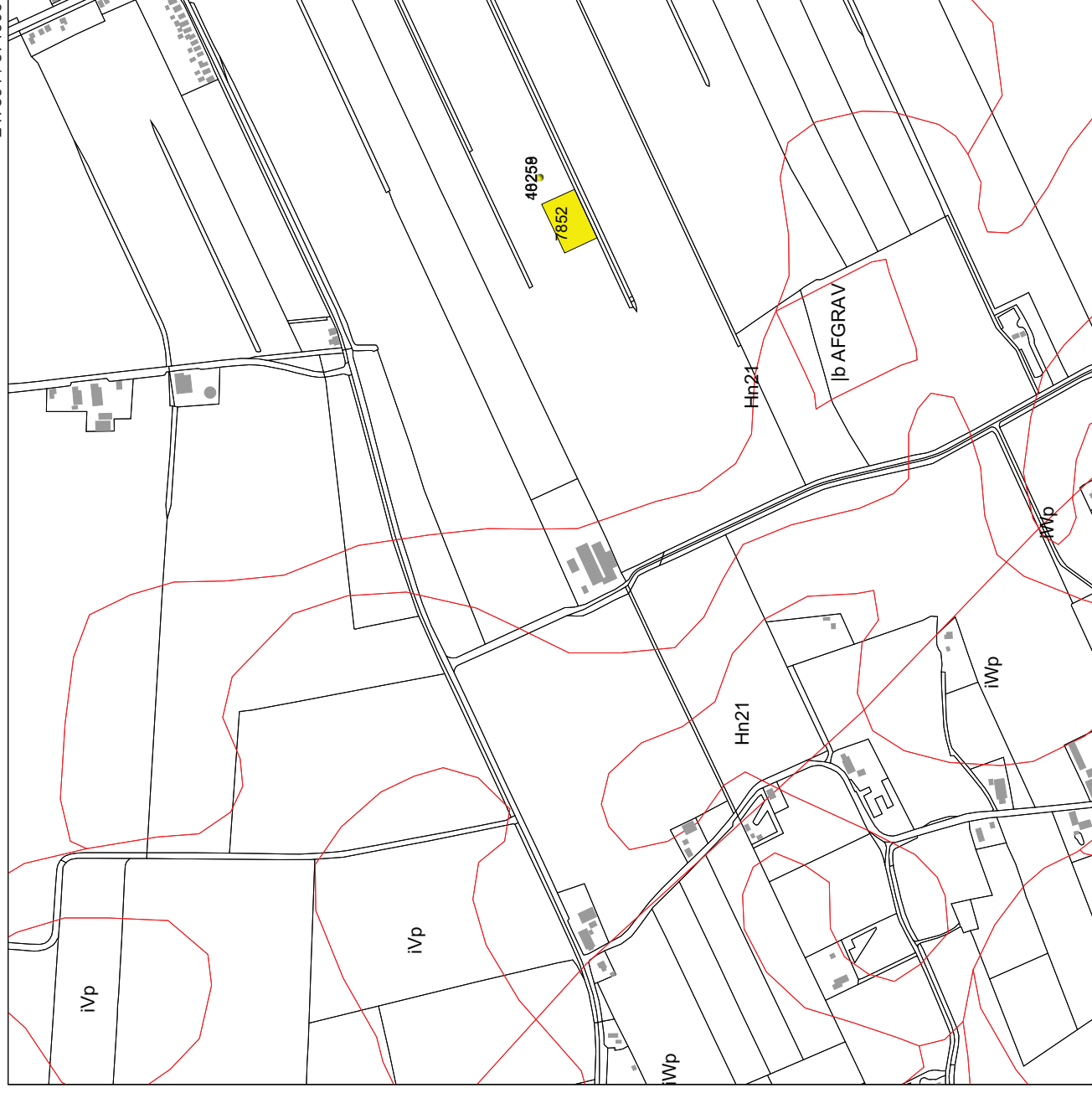

Kaart archeologie Vossenburg 1 en omgeving, Kiel-Windeweer (gem. Hoogezand-Sappemeer)

Combinatiekaart AMK, Bodemkaart en Archis

Libau

247591 / 571906

245535 / 569850

01-12-2008

Legenda

- WAARNEMINGEN
 -
 - VONDSMELDINGEN
 -
 - HUIZEN
 -
 - BODEM ((c)Alterra)
 -
 - TOP10 ((c)TDN)
 -
 - PLAATSNAMEN
- ### MONUMENTEN
- archeologische betekenis
 - archeologische waarde
 - hoge archeologische waarde
 - zeer hoge archeologische waarde
 - zeer hoge arch waarde, beschermd

0 500 m

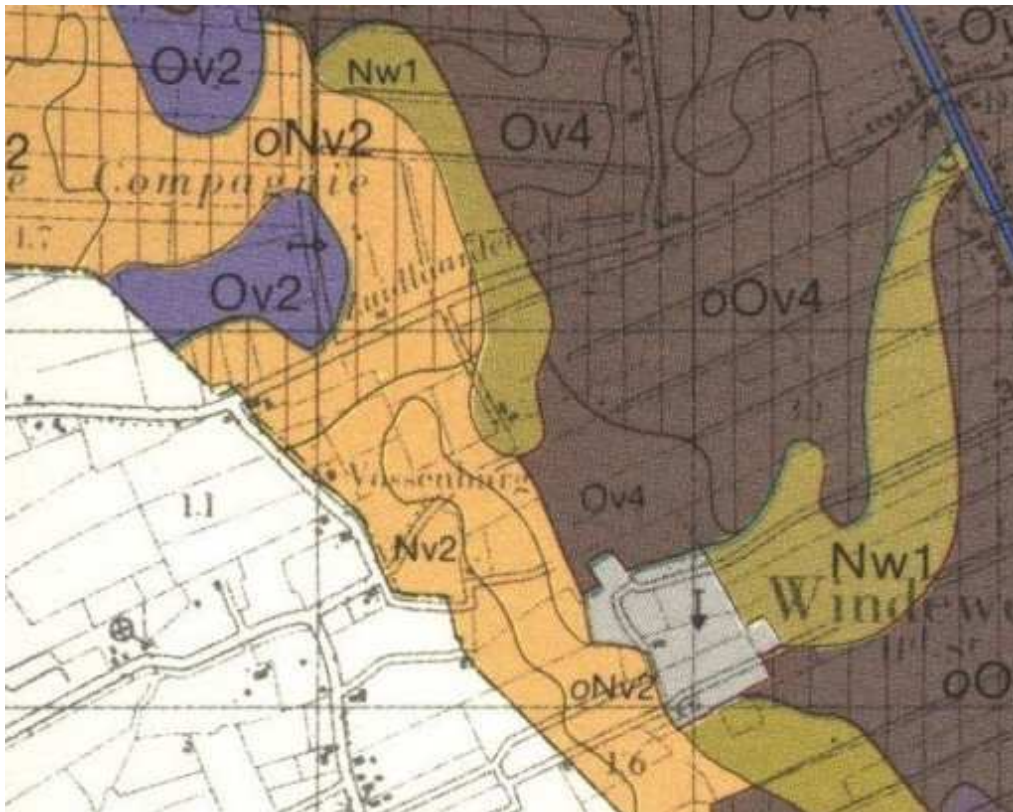
Archis2

rijksdienst voor
archeologie,
cultuurlandschap
en monumenten

ONDER
ONSSOM
LTUUR
NLSM
SCHAP

Uitsnede fysisch geografische kaart Groningen, blad 5

Legenda:

Nw1	dekzandwelving / dekzandrug
Nv2	dekzandvlakte
Ov2	ontgonnen veenvlakte
Ov4	veenkoloniale ontginningsvlakte

o (voorvoegsel) met restveen

Uitgebreide Rapportage Onderzoeksmeldingen

Onderzoeksmelding: 32376 **Kaartblad:** 12E **Coördinaten:** 246524 / 570915
Naam onderzoek:
Toponiem: Vossenburg 1
Plaats: Kielwindeweer
Gemeente: Hoogezand-Sappemeer
Provincie: Groningen
Type onderzoek: Archeologisch: bureauonderzoek
Uitvoerder: Rooke
Projectleider: Molema
Opdrachtgever: Niet van toepassing
Bevoegd gezag: Niet van toepassing
Aanmelding: 01-12-2008 **Aanvang:** 01-12-2008 **Geschatte duur:** 1
Motief: Bouwwerkzaamheden
Ingevoerd door/op: mrook / 01-12-2008

Toelichting

Bureauonderzoek naar aanleiding van de voorgenomen bouw van twee schuren ten noorden van het huidige bebouwde erf (Vossenburg 1).